

W ZESZYCIE

– Opisywania jednostek języka można dokonywać w dwojaki sposób: z punktu widzenia generowania wypowiedzi oraz z punktu widzenia poznawczego ujmowania świata dzięki metodologii wypracowanej przez językoznawstwo kognitywne – zasady rekonstrukcji JOŚ przebiegają w pięciu etapach.

– Pojęcie <językowego obrazu świata> występuje w polskiej literaturze już od bez mała 50 lat i w dalszym ciągu ta metodologia znajduje częste zastosowanie w opisach naukowych, co uzasadnia próbę syntetycznego opisu, czym jest JOŚ i jak to pojęcie może być spożytkowane w opisie języka.

– Część programu badań JOŚ stanowi koncepcja profilowania pojęć, która jest rozwinięciem przedmiotowego „obrazu świata” do podmiotowej „wizji świata”, ujawniającej zarówno wielowymiarowość i złożoność samego przedmiotu, jak też wiedzy podmiotu, jego racjonalności, systemu wartości, punktów widzenia i intencji.

– Badanie JOŚ na podstawie etymologii polega na ukazywaniu motywacji semantycznej wyrazów poprzez analizę ich budowy słotwórczej, pozycji na tle prasłowiańskim oraz związków ze spokrewnionymi wyrazami pie., co pozwala na określenie, z czym dane pojęcia kojarzyły się dawnym użytkownikom języka.

– Refleksja nad JOŚ jest warunkiem świadomego stosowania języka i przewyżczania jego ograniczeń zarówno w odbiorze, jak i tworzeniu wypowiedzi, dlatego należy badać to, w jakim zakresie taka refleksja jest możliwa w szkolnym nauczaniu polonistycznym.

– Umieszczenie w szkolnej podstawie programowej tematu dotyczącego odkrywania JOŚ stworzyło możliwości mówienia o polszczyźnie w kontekście innych języków, a rekonstruowanie JOŚ na lekcjach ujawniło nowe sposoby interpretowania tekstów literackich i potocznych.

– Metafora stanowi centralny element pozwalający zrekonstruować JOŚ, czego przykładami mogą być skonwencjonalizowane terminy degustacyjne w socjolekcie winiarzy lub też kreatywne metafory stosowane w recenzjach różnych gatunków wina.

– JOŚ w *Kazaniach sejmowych* Piotra Skargi ma charakter skontrastowany, autor ukazuje bowiem obraz szlachty wyraźnie podzielonej na dwa obozy: senatorski (mający konotacje pozytywne) i poselski (nacechowany negatywnie).

***

Językowy obraz świata – językoznawstwo kognitywne – definicja kognitywna – profilowanie językowego obrazu świata – profil i wyobrażenie bazowe – etymologia a językowy obraz świata – językowy obraz świata w edukacji polonistycznej – rola metafory w rekonstrukcji językowego obrazu świata.

Red.

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

<i>Renata Grzegorzyczkowa</i> : Co to jest językowy obraz świata i dlaczego warto go badać?	7
<i>Jerzy Bartmiński</i> : Perspektywa semazjologiczna i onomazjologiczna w badaniach językowego obrazu świata	14
<i>Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska</i> : O profilowaniu językowego obrazu świata	30
<i>Mariola Jakubowicz</i> : Językowy obraz świata w badaniach etymologicznych	45
<i>Agnieszka Mikołajczuk</i> : Językowy obraz świata w edukacji polonistycznej a treści nauczania w podstawie programowej i wybranych podręcznikach szkolnych	53
<i>Elżbieta Wierzbicka-Piotrowska</i> : Metodologia językowego obrazu świata w nauczaniu szkolnym	69
<i>Magdalena Zawisławska</i> : Funkcja metafory w rekonstrukcji językowego obrazu świata na przykładzie metaforyki w języku winiarzy	79
<i>Kamila Wincewicz</i> : Językowy obraz szlachty w <i>Kazaniach sejmowych</i> Piotra Skargi	89

OBJAŚNIENIA WYRAZÓW I ZWROTÓW

<i>Marcin Zabawa</i> : <i>Premiera, dinozaur, budżet</i> – o nowych neosemantyzmach w polszczyźnie	99
--	----

SŁOWNIKI DAWNE I WSPÓŁCZESNE

<i>Jowita Latko</i> : Stanisław Dubisz (red.), <i>Uniwersalny słownik języka polskiego</i> , Warszawa 2003	108
--	-----

GRAMATYKI JĘZYKA POLSKIEGO

<i>Anna Just</i> : <i>Przewodnik do języka polskiego</i> Michaela Kuschiusa – pierwszy niemiecko-polski słownik alfabetyczny na Śląsku	113
--	-----

SŁOWA I SŁÓWKA

<i>S.D.</i> : Ile mamy słów w języku polskim?	121
---	-----

CONTENTS

PAPERS AND DISSERTATIONS

<i>Renata Grzegorzczkova</i> : What is the linguistic worldview and why is it worth studying?	7
<i>Jerzy Bartmiński</i> : The semasiological and onomasiological perspectives in studying the linguistic worldview	14
<i>Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska</i> : On profiling the linguistic worldview	30
<i>Mariola Jakubowicz</i> : The linguistic worldview in etymological research	45
<i>Agnieszka Mikołajczuk</i> : The linguistic worldview in the Polish language teaching versus teaching contents in the core curriculum and selected school handbooks	53
<i>Elżbieta Wierzbicka-Piotrowska</i> : Methodology of the linguistic worldview in school teaching	69
<i>Magdalena Zawisławska</i> : The function of metaphor in the reconstruction of the linguistic worldview on the example of the use of metaphors in the language of vintners	79
<i>Kamila Wincewicz</i> : The linguistic view of nobility in <i>Kazania sejmowe</i> (<i>Sejm Sermons</i>) by Piotr Skarga	89

EXPLANATIONS OF WORDS AND EXPRESSIONS

<i>Marcin Zabawa</i> : <i>Premiera, dinozaur, budżet</i> (<i>premiere, dinosaur, budget</i>) – on new neosemanticisms in the Polish language	99
--	----

OLD AND CONTEMPORARY DICTIONARIES

<i>Jowita Latko</i> : Stanisław Dubisz (ed.), <i>Uniwersalny słownik języka polskiego</i> (<i>The universal dictionary of Polish</i>), Warsaw 2003	108
--	-----

POLISH GRAMMAR

<i>Anna Just</i> : <i>Przewodnik do języka polskiego</i> (<i>Polish language guide</i>) by Michael Kuschius – the first German-Polish alphabetic dictionary in Silesia	113
--	-----

WORDS AND EXPRESSIONS

<i>S.D.</i> : How many words are there in Polish?	121
---	-----